

The computation of the lifetime, the distribution over the different economic activity groups, the subscribed capital and the involved labour gives an idea of the problematic and successful companies. Special attention is given to the localisation of these companies, especially the differences between an urban and non-urban localisation. There is, indeed, a significant difference between the ratios in urban and non-urban environment. The performance of companies is better in a non-urban environment than in the centre of municipalities.

Boekbesprekingen

Algemene economie

Economic growth in Europe since 1945

Nicholas Crafts en Gianni Toniolo, eds., *Economic growth in Europe since 1945* Cambridge, Cambridge University Press, 1996, xxiii + 600 blz. - Prijs: 19,95 GBP ISBN 0-521-49964-X

Deze collectie van artikelen – die nochtans door een bijzonder verscheiden groep van academici geschreven werden – stelt niet teleur. De twee editors, Nicholas Crafts (London School of Economics) en Gianni Toniolo (Università di Venezia), zijn dan ook een garantie voor kwaliteit. Hoewel ze zich hebben ingespannen om een *common format* te ontwikkelen voor de verschillende bijdragen, hebben ze de auteurs niet of nauwelijks beperkt in hun aanpak, waardoor er toch een rijke verscheidenheid aan invalshoeken is. De verschillende auteurs werken overigens ook regelmatig samen in het kader van het CEPR-netwerk (Centre for Economic Policy Research). Een inleidend hoofdstuk situeert institutionele benaderingen naast moderne *new growth*- en klassieke *growth accounting*-modellen. Daarnaast wordt bijzonder veel aandacht besteed aan de internationale context van de spectaculaire economische groei vóór, en de groeivertraging ná de olieschokken. Interessant is ook dat de naoorlogse groei in een veel ruimer (seculair) perspectief gekaderd wordt. Een ruimer perspectief leidt immers tot de vaststelling dat

niet zozeer de op het eerste gezicht teleurstellende prestaties van de jaren zeventig, tachtig en negentig om een verklaring vragen, maar vooral de bijzonder hoge groeivoet van de jaren vijftig en zestig. Vanaf 1973 – en zeker in de jaren tachtig en negentig – is er volgens Crafts en Toniolo immers veeleer sprake van een terugkeer naar een seculaire groeitrend dan van een grauwe *downturn* in de een of andere Kondratiev-cyclus (waarvan het bestaan trouwens bijzonder discutabel is).

Naast algemene beschouwingen over de hele periode, detailanalyses voor de subperiodes (1950-1973 en 1973-1995) en de individuele landenstudies, is er ook een bijdrage van Mancur Olson, die wordt gevolgd door een kritische bespreking van Olsons *euroclerosis*-thesis. Die stelling wijt de relatief ontgoochelende economische prestaties van Europa aan een institutionele sclerose, waarbij diverse belangengroepen, door hun oriëntatie op een te eng gedefinieerd eigenbelang, verdere economische ontwikkeling hinderen. De Duitse econoom Karl-Heinz Pacqué toont de zwaktes in Olsons theorie duidelijk aan. Hij wijst vooral op de empirische studies die Olsons stelling ontkrachten, of toch aantonen dat de variabelen die Olson identificeert weinig verklarende waarde hebben. Deze twee artikelen samen verrijken zeker het boek.

Over de individuele landenstudies kan ik kort zijn: het zijn hoogstaande wetenschappelijke bijdragen, die

echter ook voor niet-ingewijden vlot leesbaar zijn. Dat is mede te danken aan de verhelderende inleiding van Crafts en Toniolo, die de leek wegwijst in het uitdijende labyrint van economische-groetheorieën. Kortom, het boek is een aanrader.

Jean-Louis Van Belle

Singapore, Indonesia, Malaysia, The Philippines and Thailand

John Ravenhill, ed., *Singapore, Indonesia, Malaysia, The Philippines and Thailand. Volume I - Volume II (The Political Economy of East Asia, Title 3) (An Elgar Reference Collection)*

Aldershot/Brookfield, Edward Elgar, 1995, xxxiii + 526; viii + 444 blz. - 195 GBP
ISBN 1-85898-254-5

Dit tweedelige werk over Singapore, Indonesië, Maleisië, de Filipijnen en Thailand maakt deel uit van de indrukwekkende reeks *The Political Economy of East Asia*. De andere delen uit die reeks zijn gewijd aan Japan enerzijds, China, Korea en Taiwan anderzijds.

Het hier besproken werk bevat herdrukken van toonaangevende artikelen die eerder werden gepubliceerd in internationale tijdschriften of boeken. De bijdragen zijn per land gegroepeerd. Een negental artikelen werden ondergebracht in een eerste deel: "Southeast Asia Comparative". Dit deel bevat, naast bijdragen over de politieke factoren die aan de basis liggen van de economische groei van de ASEAN-landen, ook artikelen over buitenlandse directe investeringen en de rol van de etnische Chinezen in de economieën. Jammer genoeg werden geen teksten opgenomen over de ASEAN-Vrijhandelszo-

ne en de besluitvorming in dat verband.

De readings over Singapore lichten de spectaculaire economische ontwikkeling van het land toe en beklemtonen de speciale mengeling van liberale handelspolitiek en overheidsinterventie als succesfactor. Bijdragen als "Singapore's Success: The Myth of the Free Market Economy" en "The Government as an Entrepreneur" wisselen af met artikelen over privatisering, en over de rol van de buitenlandse handel en buitenlandse directe investeringen.

De bijdragen over Indonesië, Maleisië en Thailand, drie landen die met een tijdsverschil van twee decennia het Singaporese voorbeeld hebben gevolgd, geven een zeer gedegen inzicht in hun politieke economie meer bepaald de wisselende krachverhoudingen tussen de voorstanders van handelsliberalisering en die van protectionisme. Veel aandacht gaat naar de factoren die het mogelijk hebben gemaakt dat een meer op de wereldeconomie gericht beleid werd geïntroduceerd. In de artikelen over de Filipijnen wordt veel aandacht besteed aan het zogenaamde "crony capitalism" van de Marcos-periode en de impact ervan op de economische structuur en het beleid in het land. De twee delen zijn een degelijke aanwinst voor iedere onderzoeker die de Zuidoost-Aziatische landen als onderzoeksterrein heeft. Het is echter jammer dat de recentste opgenomen readings toch nog vier jaar oud zijn (in het deel over Maleisië dateert de recentste bijdrage zelfs van 1989), wat de bruikbaarheid van de werken inzake recentere ontwikkelingen sterk reduceert.

Ludo Cuypers

The Coming of Keynesianism to America

David C. Colander and Harry Landreth, eds., *The Coming of Keynesianism to America: Conversations with the founders of Keynesian Economics*. Cheltenham/Brookfield, Edward Elgar, 1996, xi + 244 blz. - Prijs: 45 GBP
ISBN 1-85898-087-9

Dit boek is een mooie exponent van twee recente tendensen in de geschiedschrijving van het economisch denken: aandacht voor de internationale verspreiding van ideeën, en belangstelling voor methoden van mondelinge geschiedenis (en publicatie van interviews).

In een inleidend hoofdstuk geven de uitgevers, David Colander en Harry Landreth, een zeer bevattelijk overzicht van de keynesiaanse revolutie en haar verspreiding in Amerika. Ze beklemtonen dat die op drie niveaus moet worden geanalyseerd: de economische theorie, het economisch beleid en het onderwijs van de economie (nieuwe concepten en modellen, maar ook nieuwe handboeken). Deze nadruk op de pedagogische revolutie beschouwen ze als een van de originele elementen van hun boek.

De kern van het werk bestaat uit interviews met twaalf economen die een grote rol hebben gespeeld in de verspreiding van het keynesiaanisme in de Verenigde Staten: Robert Bryce, Lone Tarshis, Paul Sweezy, Abba Lerner, Alvin Hansen, Walter Salant, John Kenneth Galbraith, Paul Samuelson, Evsey Domar, Richard Musgrave, Tibor Scitovsky en Leon Keyserling. In de - trouwens zeer vriendelijke - gesprekken peilen de uitgevers vooral naar de intellectuele achtergrond van de ondervraagde economen en hun rol in de keynesi-

aanse revolutie. Een uitzondering daarop vormt het gezamenlijke interview met Lerner en Hansen, door een onbekende vragensteller, dat algemener van aard is en minder diep ingaat op de verspreiding van het keynesiaanisme in Amerika. Uit de gesprekken komt ook duidelijk naar voren dat verschillende personen soms sterk verschillende herinneringen hebben aan bepaalde gebeurtenissen, een traditioneel probleem met mondelinge geschiedenis. Anderzijds komen er ook wel wat herhalingen voor, wat de diepgang van het boek niet altijd ten goede komt. Belangrijke elementen bij de internationalisering van het denken zijn migratie en studie. Een interessante vaststelling, wanneer men de herkomst van de twaalf economen nagaat, is dat er vijf Amerikanen bij zijn, drie Canadezen, twee Russen, één Duitser en één Hongaar. Vijf van de twaalf economen studeerden in Cambridge en drie aan de London School of Economics. Negen economen waren op een bepaald ogenblik verbonden aan Harvard, dat uit dit boek zeker naar voren komt als een uiterst belangrijk centrum van het keynesiaanisme in de Verenigde Staten. Opmerkelijk is de rol van Bryce, een Canadees die eerst in Cambridge en daarna in Harvard studeerde: volgens Schumpeter zou Keynes de rol van Allah vervullen en Bryce die van zijn profeet (blz. 7).

The Coming of Keynesianism to America is een vlot geschreven boek, dat boeiende inzichten biedt, zowel in de keynesiaanse revolutie als in de internationale verspreiding van ideeën.

Ivo Maes

Intermediate Statistics and Econometrics

Dale J. Poirier, *Intermediate Statistics and Econometrics: A Comparative Approach* Cambridge, MA/Londen, The MIT Press, 1995, xv + 715 blz. - Prijs: 22,50 GBP ISBN 0-262-16149-4

De stroomversnelling in de evolutie van computers en softwarepakketten heeft ook een weerslag gehad op de ontwikkelingen in de econometrie. Het wordt steeds eenvoudiger om de ingewikkeldste schattingsprocedures toe te passen en je wordt als het ware overrompeld met de meest uiteenlopende toetsen voor zowat alle denkbare hypothesen. Het gevaar bestaat dat je door de bomen het bos niet meer ziet. Het is daarom zinvol dat econometristen niet enkel de vraag stellen naar de economische onderbouwing van hun werk, maar ook voldoende ingaan op de statistische theorie die aan de basis ligt van de schattings- en toetsingsprocedures. Met een inleidend handboek statistiek kom je al een heel eind, maar om de huidige evoluties in de econometrie te volgen en te begrijpen, is meer nodig. Dat is te vinden in het boek van Dale Poirier. Achtereenvolgens behandelt Poirier de volgende onderwerpen: de basisconcepten, verdelingen, steekproeftheorie, schatten, toetsen van hypothesen, voorspellen en lineaire regressies. Vooral de manier waarop hij die onderwerpen aanbrengt en uitdiept, geeft het boek zijn eigen karakter. Er is immers binnen alle topics aandacht voor de klassieke of traditionele kijk op de econometrie enerzijds en de Bayesiaanse benadering anderzijds. Hierdoor krijgen beide benaderingen eenzelfde gewicht en is het ook heel wat gemakkelijker om

de voor- en nadelen van beide naast elkaar te plaatsen. Het boek is, zoals de titel aankondigt, niet onmiddellijk voor beginners bedoeld en is vrij theoretisch. Het vraagt enige inspanning om de 700 pagina's door te nemen, maar lezers met de nodige voorkennis kunnen de hoofdstukken ook wel afzonderlijk lezen. Het werk is vooral interessant voor wie zicht wil krijgen op de discussie tussen Bayesianen en meer traditionele econometristen.

Hilde Meersman

Managerial Economics and Organization

Zoltan J. Acs en Daniel A. Gerlowski, *Managerial Economics and Organization* New Jersey, Prentice Hall, 1996, xxiv + 464 blz. - Prijs: 44,95 USD ISBN 0-02-300292-1

Dit werk wordt door de auteurs beschouwd als de *undergraduate* versie van het boek van Milgrom en Roberts, dat reeds vroeger - lovend - werd besproken in het EST. Wel vegen zij er expliciet een meer internationale dimensie aan toe, hoewel de uitwerking daarvan niet echt overeenstemt met de reclame die zij er in hun inleiding voor maken: de internationale dimensie komt neer op een vrij oppervlakkig extra hoofdstuk over de Verenigde Staten, Japan en Duitsland. In de andere hoofdstukken ligt het accent onmiskenbaar bijna exclusief op de VS. Het werk is opgesplitst in vijf delen: markten, organisatie, controle, human resource management en organisatiedynamiek. Volgens de auteurs komen in die delen permanent vier thema's aan bod: ruil, organisatie

imperfecte informatie en opportunistisch gedrag. Het geheel is een evenwichtige mix van zorgvuldig en geduldig aangebrachte concepten en redeneringen, beschrijvende overzichten en voorbeelden uit het echte (vooral Amerikaanse) leven. De vereiste basiskennis is miniem: een beetje algemene economie, die daarenboven allesbehalve beknopt herhaald wordt voor wie het vergeten zou zijn, optellen en aftrekken, en een beperkte aanleg om grafieken te interpreteren, inclusief kennis van het begrip *richtingscoëfficiënt*, maar exclusief afleiden of integreren. Didactisch is alles *pico bello* in orde. Dat geldt niet alleen voor de meer traditionele topics, waarvan de gebreken duidelijk naar voren komen, maar ook voor de nieuwere inzichten, die voor die gebreken een oplossing trachten te bieden. In dit boek maken de nieuwe inzichten trouwens de meerderheid van de bedrukte bladzijden uit. Het gaat in de eerste plaats over de eigendomsrechtenbenadering, met haar aandacht voor incentives die kunnen leiden tot efficiëntie, en de transactiekosten die gepaard gaan met het uitoefenen van eigendomsrechten en het afsluiten van contracten. Algemeen kunnen we stellen dat dit boek een uitermate knap werkstuk is, waarin op het beoogde niveau subtiel en complexe concepten op een niet-wiskundige wijze duidelijk naar voren worden gebracht, zonder dat de auteurs in een vereenvoudigd simplisme vervallen en zonder de lezer te beschouwen als een ongeletterde idioot, die met foto's en schelle kleuren moet worden gelijmd.

Marc Jegers

Correlation and Regression

Philip Bobko, *Correlation and Regression: Principles and Applications for Industrial/Organizational Psychology and Management* New York, McGraw-Hill, 1995, xv + 283 blz. - Prijs: 33,95 GBP ISBN 0-07-006223-4

Dit werk is bedoeld als handboek regressie en correlatie voor cursussen statistiek in de sociale wetenschappen. De auteur is een wiskundige die managementprofessor is en editor van de *Journal of Applied Psychology*. De vereiste voorkennis (die in het eerste hoofdstuk kort geschetst wordt) omvat beschrijvende statistiek en technieken voor hypothesetoetsing, maar geen matrixalgebra. Het geheel wil een praktische invalshoek presenteren van de statistische theorie, in een *gezond verstand*-aanpak. Veel aandacht gaat ook naar toepassingen en oefeningen, inclusief oplossingen van geselecteerde oefeningen.

De eerste helft van het boek handelt over correlatie, de rest over regressie. "Unique selling propositions" illustreren de rol van correlatietechnieken bij de beoordeling van betrouwbaarheid en validiteit; er is een boeiend hoofdstuk over de effecten van "range restriction" van variabelen, en een over bivariate regressie. Voor economen is het ontbreken van een uiteenzetting over het gebruik van dummy-variabelen jammer te noemen.

Uitgangspunt is dat "the application of correlational and regression techniques is not necessarily straightforward". Ondanks het irritante toffejongens-onder-elkaar-toontje is de presentatie helder, duidelijk en vlot. Wiskundige bewijsvoering wordt

meestal achterwege gelaten, maar de implicaties ervan voor de bruikbaarheid van de gepresenteerde technieken worden niet uit de weg gegaan. Ook wordt dikwijls op een creatieve wijze de intuïtie achter de soms complexe formules verklaard. Ondanks de haast exclusieve aandacht voor toepassingen uit de bedrijfspsychologie is *Correlation and Regression* een nuttige aanvulling voor de bibliotheek van de consument van economisch onderzoek.

Marc Jegers

Official Papers of Alfred Marshall

Peter Groenewegen, ed., *Official Papers of Alfred Marshall: A Supplement*
Cambridge, Cambridge University Press (for the Royal Economic Society), 1996, ix + 362 blz. - Prijs: 45 GBP
ISBN 0-521-55185-4

De *Official Papers of Alfred Marshall* werden ruim zeventig jaar geleden in Londen gepubliceerd (Macmillan, 1926), redactioneel verzorgd door J.M. Keynes. Dat gebeurde in opdracht van de Royal Economic Society, waarvan Keynes toen secretaris en bestuursraadslid was. Terwijl Groenewegen werkte aan Marshalls biografie (*A Soaring Eagle: Alfred Marshall 1824-1924*, Edward Elgar, 1995), begon hij zich te realiseren dat de destijds door Keynes bijeengebrachte verzameling ernstige leemtes vertoonde. Het is op zich natuurlijk belangrijk dat met het hier besproken werk een verdere stap wordt gezet naar de vervollediging van de gepubliceerde geschriften van Alfred Marshall, die beschouwd wordt als "the doyen of British economists" in de 19de eeuw en als "the founder of the

Cambridge School of Economics". Maar het is evenzeer betekenisvol te vernemen dat Keynes bepaalde teksten bewust heeft weggelaten, hoewel terzake competente en betrouwbare mensen als prof. Sir T.E. Gregory en Mary Paley Marshall hem hadden meegedeeld dat zijn schema lacunes en gebreken vertoonde. De zoektocht naar het waarom is niet bepaald een hallucinant verhaal, maar prikkelt wel de verbeelding.

Groenewegens boek bevat geen echte hoofdstukken, maar vier "items". Het eerste schreef Marshall in 1880 als rector van het Bristol University College: *Evidence to the Committee Appointed to Inquire into the Condition of Intermediate and Higher Education in Wales and Monmouthshire*. Het tweede is een memorandum van Marshall voor de Gold and Silver Commission (1888): *On the Effects of a Fall in the Gold Price of Silver and General Gold Prices*. Het houdt verband met een werkstuk terzake van prof. J. Nicholson. Een aantal teksten in verband met Marshalls activiteiten voor de Royal Commission on Labour (1891-1894) vormt samen het derde onderwerp. In deze teksten komen zijn ideeën over vakbonden, werkgelegenheid en arbeidsvraagstukken in het algemeen tot uiting. Marshalls omstreden *Memorandum on the Fiscal Policy of International Trade* is het laatste onderwerp. Dit zogenaamde Schatkistdocument, bekend als *The Fiscal Problem* (1903), is veruit het belangrijkste, omdat het interessant is uit het oogpunt van de economische analyse en geschiedenis, en omdat het nog een zekere actualiteitswaarde bezit. Elk van de vier "items" wordt voorafgegaan door een inleiding met zeer gedetailleerde voetnoten. Vanzelfsprekend vormt deze uitgave een passend supplement bij Keynes' origi-

nele editie. Beide samen bieden immers een juistere kijk op en verlenen directere toegang tot het geheel van Marshalls aanzienlijke bijdragen voor het commissiewerk in de schoot van opeenvolgende Britse regeringen (1881-1908), toen hij doceerde in Bristol en Cambridge.

Marshall publiceerde trouwens betrekkelijk weinig over de hier aangeerde onderwerpen. Wel bestonden er (ongepubliceerde) manuscripten – al vanaf 1871 – over monetaire theorie en arbeidsvraagstukken, maar hij vond die thema's vooral geschikt voor zijn lezingen. Zijn monetaire theorie (o.m. de *Cambridge cash balance*-versie van de kwantiteitstheorie van het geld) werd op die manier "a matter of oral tradition" (J.M. Keynes). Verder reserveerde hij zijn zienswijzen voor de officiële hoorzittingen, wat er ook toe leidde dat Marshalls officiële memoranda voor de Royal Commissions bijvoorbeeld (in 1880 en 1890) buiten Cambridge weinig bekend waren.

Dit boek zal vooral lezers aanspreken met speciale belangstelling voor de figuur van Alfred Marshall, of met een algemene interesse voor de laat-Victoriaanse en vroeg-Edwardiaanse periode. Dat Marshall een groot econoom was en veel invloed heeft gehad, hoeft niet te worden aangetoond – denken we maar aan Hawtrey, Keynes, Pigou, Robertson en vele anderen. Maar hij was ook – en wellicht juist daarom – een controversieel econoom. De appreciaties gaan van "My candidate for the most overvalued currency in economics is Alfred Marshall" (P.A. Samuelson) tot "It's all in Marshall, if you'll only take the trouble to dig it out" (F. Lavington) – iets wat Groenewegen zeker heeft gedaan.

Jacques Meganck

The Legacy of Ronald Coase in Economic Analysis

Steven G. Medema, ed., *The Legacy of Ronald Coase in Economic Analysis. Volume I - II* (An Elgar Reference Collection) (Reeks "Intellectual Legacies in Modern Economics")
Aldershot, VK/Brookfield, VS, Edward Elgar, 1995, xlix + 515; viii + 497 blz. - Prijs: 195 GBP
ISBN 1-85898-010-1 (set van 2 delen)

Ronald Coase (° 1910, Londen) is de man die wereldberoemd zal blijven omdat hij lang genoeg leefde om in 1990 de Nobelprijs te krijgen voor een paper die hij meer dan vijftig jaar eerder schreef, en een andere die dertig jaar eerder verscheen. De twee dikke boeken die ik hier bespreek (samen meer dan duizend bladzijden toppapers uit de economische literatuur) bewijzen dat zijn invloed inderdaad groot is.

Het eerste deel begint met een inleiding over Coase, die, zo blijkt, veel liever historicus of chemicus was geworden, tijdens zijn studie aan de London School of Economics alle economiecurssussen meed, en daarenboven geen voorstander was van een wiskundige benadering van de economie. Ook blijkt dat er zoveel "Coase theorems" zijn als auteurs die erover schrijven, wat trouwens bevestigd wordt door papers uit het tweede deel. Ook wordt gewezen op zijn bijdragen op terreinen die in deze verzameling niet aan bod komen: prijszetting van nutsbedrijven (de nadelen van marginale prijszetting), monopolie en onvolmaakte concurrentie, kostprijsbepaling en producentenverwachtingen. Gemeenschappelijk in al dit werk is het standpunt dat de markt veel meer problemen efficiënt kan oplossen dan de overheid, in haar regulerings-

drang, denkt. Het tweede deel eindigt met Coases bibliografie.

Deel 1 begint met het nog steeds zeer lezenswaardige "The nature of the firm" uit 1937, waarna 20 papers volgen die daar schatplichtig aan zijn (de oudste ervan dateert pas van 1972). Ze werden ingedeeld in twee groepen: *theory of the firm* en transactiekosten. De selectie is zonder meer excellent: Alchian en Demsetz; Jensen en Meckling; Williamson; Fama en Jensen (die Coase niet citeren); Grossmann en Hart, om er maar enkele te noemen.

Deel 2 is gewijd aan (en bevat) Coases "The problem of social cost" uit 1960, en de belangrijkste bijdragen die daaruit zijn ontstaan, gegroepeerd in drie delen: het theorema van Coase, eigendomsrechten en *law & economics*. Ook hier de *crème de la crème*: Demsetz, Buchanan, Alchian, De Alessi, Posner en Calabresi bijvoorbeeld.

Hoewel beide delen niet echt bedoeld zijn om met ingehouden adem van A tot Z gelezen te worden, is het bezit (en de lectuur) ervan voor elke econoom met academische feeling meer dan aanbevolen.

Marc Jegers

The Evolutionist Economics of Léon Walras

Albert Jolink, *The Evolutionist Economics of Léon Walras* (Routledge Studies in the History of Economics, 6)
Londen/New York, Routledge, 1996, 208 blz.
- Prijs: 45 GBP
ISBN 0-415-09824-6

Albert Jolink wil een ander licht werpen op Walras' statisch model van algemeen evenwicht. Hij bespreekt

niet alleen de *Éléments* van Walras, maar ook zijn praktisch-economische werken. Hij wil Walras' werk als een eenheid presenteren, en een aantal domeinen identificeren die dat geheel beïnvloed hebben. Het resultaat vormt de *evolutionaire economie* van Léon Walras.

Jolink stipt de belangrijke invloed van Walras' vader Auguste aan, en geeft de politieke en sociale standpunten van Walras weer. Walras' reformistische ideeën bevatten elementen uit de filosofie, de geschiedenis, de wetenschappen en de economie. Jolink ontrafelt die invloeden in afzonderlijke hoofdstukken.

Vanuit wijsgerige hoek valt Walras' idealisme op: hij plaatst een *ideële* of *rationele* wereld tegenover de *reële* wereld. Een tweede spanning komt voort uit Walras' sociaal perspectief, waarin economische verhoudingen staan tegenover morele verhoudingen. Walras verdedigt een geünifiëerde sociale wetenschap, die beide soorten verhoudingen in beschouwing neemt, om tot een transformatie te komen van de *reële* naar de *ideële* wereld.

Walras ontwikkelt een eigen *stadia-theorie*, die sterke invloeden vertoont van het Saint-Simonisme. Het Frankrijk van de 19de eeuw bevindt zich, volgens Walras, in een overgang van het agrarische naar het industriële en commerciële systeem.

Walras' *zuivere natuurlijke economie* behandelt de abstracte ruil- en productiemechanismen; de *zuivere morele economie* bespreekt de rol van het individu in de samenleving. Vanuit dit *ideële* geheel deduceert Walras enerzijds de *toegepaste natuurlijke economie*, die de voordeligste productievoorwaarden tracht te vinden, en anderzijds de *toegepaste morele economie*, die de voorwaarden voor een recht-

vaardige distributie nastreeft. De eerstgenoemde behandelt de organisatie van de vrije markt, de laatstgenoemde problemen van eigendom en belastingen. Het Frankrijk van de transitiefase moet de inzichten uit de toegepaste wetenschappen gebruiken om het ideaal te bereiken; Walras bepleit zo onder meer landhervormingen. Dit *ideaal* is evenwel niet absoluut: naarmate de mensheid zich er naartoe beweegt, kan geleidelijk een nieuw ideaal zichtbaar worden. Jolink presenteert de lezer een *dyna-*

mische en *evolutionaire* Walras, die sterk contrasteert met het vertrouwde *statische* beeld. Jolinks visie is weliswaar niet onomstreden, maar zijn werk draagt zeker bij tot een beter inzicht in het geheel van Walras' geschriften. Dit zeer toegankelijke boek gaat inderdaad over Walras, en is daarom een aanrader voor wie de theorie van het algemeen evenwicht in een ruimer historisch kader wil plaatsen.

Bert Mosselmans

Sectorstudies

International Comparisons of Electricity Regulation

Richard J. Gilbert en Edward P. Kahn, eds., *International Comparisons of Electricity Regulation*
Cambridge, Cambridge University Press, 1996, viii + 500 blz. - Prijs: 35 GBP
ISBN 0-521-49590-3

Dit boek verschaft veel nuttige informatie over de toestand en de ontwikkeling van de elektriciteitssector in de belangrijkste economische machten van de wereld: de Verenigde Staten, Japan, Duitsland, Frankrijk, Canada, Groot-Brittannië. Daarbij zijn hoofdstukken gevoegd over Nieuw-Zeeland, vier landen in Zuid-Amerika, Scandinavië en Joegoslavië. Deze hoofdstukken zijn uitgewerkt door auteurs van de betrokken landen, die sterk vertrouwd zijn met de feitelijke situatie.

De uitgevers van het boek situeren de bijdragen als *intermediair* tussen de theorie van de regelgeving en het empirisch onderzoek over de presta-

ties van de sectoren, maar hun eigen benadering is comparatief-institutioneel, met veel aandacht voor de concrete historische en politieke achtergronden en voorwaarden. Ik vind dit een zeer goede benadering, die de lezer veel informatie verschaft, maar die ook de ambities uit de titel uitzonderlijk bemoeilijkt. De uitgevers beogen namelijk een internationale vergelijking van de regulering van de elektriciteitssectoren. Die ambitieuze doelstelling is niet bereikt. Ten eerste bestaat het boek uit op zich interessante en doorgaans ook omvangrijke hoofdstukken per land of landengroep, die ieder een eigen vraagstelling, structuur en werkwijze volgen. De hoofdstukken zijn onderling dus niet direct vergelijkbaar. De uitgevers hebben deze vergelijking ook niet gemaakt, en de inleiding die ze hebben toegevoegd is noch omvattend, noch diepgaand. Ze bevat zelfs enkele schoonheidsfoutjes (bijv. de situering van het begin van de discussie over *peak-load*

pricing in 1960, wanneer een Engelse uitgave van Boiteux's artikel van 1949 verschijnt, met in 1954 de onafhankelijke publicatie van Steiner). De lezer moet zelf de vergelijking maken door de diverse hoofdstukken te bestuderen, en de uitgevers bieden hem daartoe zelfs geen referentiekader aan. Zo komen de diverse functies van de elektriciteitsvoorziening onvoldoende naar voren, terwijl dat voor de regulering van de sector nochtans cruciaal is. Ten tweede, regulering is slechts een onderdeel van de stof die in het boek wordt behandeld en de analyse ervan is verweven met de andere beschrijvingen. Voor een deel is dat normaal, omdat het nu eenmaal om een verweven materie gaat, maar toch is

Algemeen en strategisch management

Understanding Management

Richard L. Daft, *Understanding Management*
Fort Worth, The Dryden Press (Harcourt Brace College Publishers), 1995, xxxi + 591 blz. + appendices. - Prijs: 17 GBP
ISBN 0-03-015072-8

Dit boek is bedoeld voor studenten en docenten die zich willen verdiepen in het management voor KMO's en management door middle managers. Bij het boek horen een docenthandleiding, een vraagbaak (op papier en diskette), transparanten, een studiegids, een simulatiepakket, extra modules, experimentele oefeningen en cases, interactieve software, vier video's per jaar en een laser disc. Mijn bespreking betreft enkel het (pijnlijk kleurrijke) boek. De structuur is klassiek: na een in-

het voor de lezer niet eenvoudig telkens te merken wanneer de auteurs van contextbeschrijving overstappen naar onderwerpsanalyse. Het boek biedt veel feitelijke informatie en ook de inzichten van de lokale experts in de elektriciteitssystemen van hun landen zijn waardevol. Het is dus een aanrader voor wie met deze problemen bezig is. Deze lezer zal echter ook veel herhaling vinden van stof die al op andere plaatsen is verschenen, en hij zal een beetje boos zijn omdat veel statistische informatie verouderd is, bijv. in de studies over Japan en Duitsland.

Aviel Verbruggen

leidend deel komen plannen, organiseren (met twee hoofdstukken over personeelsbeleid en veel aandacht voor de waarde van diversiteit), leiden en controleren aan bod. De hoofdstukken zijn opgebouwd volgens het bekende recept: samenvatting, leerdoelstellingen, praktijkvoorbeelden, foto's, oefeningen, samenvatting, vragen en cases, en – als er nog plaats is – de echte, vlot geschreven tekst. Tot zover niets nieuws. De vraag is of dit boek specifieke kenmerken heeft die het nuttig maken voor middle managers en het KMO-management. Sommige (maar niet alle) voorbeelden niet te na gesproken, is het antwoord in het algemeen negatief: in feite is *Understanding Management* een recyclage van Dafts klassieke managementhandboek, op een iets meer vul-

gariserende wijze gepresenteerd. Het is dan ook een uitstekend werk, dat zich echter nauwelijks onderscheidt van de vele andere uitstekende boeken op dit domein.

Marc Jegers

Personeelsmanagement en communicatie in organisaties

Dirk Buyens e.a., *Personeelsmanagement en communicatie in organisaties*
Diegem, Kluwer Editorial, 1995, xii + 263 blz. - Prijs: 2.490 BEF
ISBN 90-671-65743

Het bijeenbrengen van het domein van het personeelsmanagement met enkele aspecten van bedrijfscommunicatie (institutionele en interne marketing) in één geheel vormt een van de belangrijkste kenmerken van deze publicatie. Een vijftal auteurs bespreken de verschillende thema's, waarbij telkens een behoorlijke portie wetenschappelijke literatuur is verwerkt. Het geheel is uitgemond in een verzameling essays, die min of meer met elkaar in verband worden gebracht in een eerste, inleidend hoofdstuk. Uiteraard wordt een belangrijk gedeelte ingenomen door de (twee) hoofdstukken over personeelsbeleid, die zowel een algemene situering als een meer instrumentele benadering voorstellen. De persoonlijkste en volgens mij origineelste bijdrage is afkomstig van G. Van de Walle (hoofdstuk 2), die diverse elementen uit de transactionele analyse, de interactiepsychologie en zelfs NLP (neurolingüïstisch programmeren) benut als basis voor een theorie van de interne bedrijfscommunicatie. Bovendien verschaft hij de lezer een uitgebreide bibliografie, met een on-

derscheid tussen eenvoudige, inleidende werken en moeilijker, meer gespecialiseerde boeken en artikelen, uitgesplitst naar zes topics. Hoewel in het voorwoord wordt gewezen op de specifieke gerichtheid van dit boek naar Nederland en Vlaanderen, treffen we daarvan slechts luttele illustraties aan. Verder komt het bevreemdend over dat nergens een ook maar korte identificatie van de auteurs te vinden is. Ten slotte vind ik de prijs van dit werk vrij hoog voor "studenten in het universitaire en niet-universitaire hoger economisch onderwijs".

Daniël Vloeberghs

Managing Business Ethics

Linda Klebe Treviño en Katherine A. Nelson, *Managing Business Ethics: Straight Talk About How To Do It Right*
New York, John Wiley & Sons, 1995, xv + 332 blz. - Prijs: 18,99 GBP
ISBN 0-471-59848-8

Dit boek, dat bedoeld is voor studenten, onderscheidt zich volgens de auteurs van de concurrentie door de combinatie van o.m. de volgende kenmerken: een ongewoon schrijversteam (een professor organisatiepsychologie en een "ethisch consulente"), een pragmatische aanpak, en voorbeelden uit de middle-managementpraktijk. Na lectuur blijkt dat hun beschrijving met de realiteit overeenkomt, zoals trouwens van ethisch bevlogen auteurs kan worden verwacht. De opbouw is logisch: na een inleidend deel komt de positie van het individu, de manager en de organisatie aan bod, waarna een afsluitend deel volgt. De behandeling van de verschillende problemen is zakelijk, en houdt

ook rekening met bedrijfseconomische aspecten, zoals de kosten van (on)ethisch gedrag. Elk hoofdstuk wordt gevolgd door een casestudy. Het geheel is gebaseerd op de volgende definitie van ethisch gedrag in het zakenwezen: gedrag dat consistent is met de principes, normen en standaarden van het zakenwezen waarover de samenleving het eens is. Het (on)ethische gedrag wordt volgens de auteurs beïnvloed door zowel individuele als organisatorische factoren.

Het werk is door en door Amerikaans, zowel in de keuze van de vele voorbeelden als in de beschrijving van de wettelijke context. Een kort en op zich lezenswaardig hoofdstukje over ethisch gedrag in een mondiale markt, in het afsluitend deel, corrigeert enigszins deze algemene indruk. De auteurs zijn daarin trouwens niet te beroerd om aan te geven dat de gemiddelde Amerikaanse manager tot de minst cultureel receptieve ter wereld behoort, o.m. door zijn "monolingual arrogance".

De pragmatische aanpak van de auteurs bestaat voornamelijk uit zinvolle suggesties om veelvoorkomende ethische problemen (aanwervingen, ontslagen, promoties, verslaving, ongewenste intimiteiten enz.) te structureren en aan te pakken, zonder dat ze aangeven welke oplossingen te verkiezen zijn. Deze houding vinden we ook terug in het interessante hoofdstuk over de relatie tussen bedrijfscultuur en bedrijfsethiek. Het geheel leest daarenboven vlot weg, zodat ik *Managing Business Ethics* kan aanraden aan iedereen die in zijn of haar organisatie geregeld geconfronteerd wordt met problemen van ethische aard.

Marc Jegers

Strategic Management of Health Care Organizations

W. Jack Duncan e.a., *Strategic Management of Health Care Organizations. Second Edition*
Oxford, Blackwell Publishers, 1995, xiii + 1.164 blz. - Prijs: 29,99 GBP
ISBN 1-55786-534-5

Tegen de achtergrond van voortdurende herstructureringen ten gevolge van wijzigingen in overheidsregulering, technologie enz., kan dit boek een goede partner zijn voor managers in de gezondheidssector. Het boek wil een leidraad bieden bij het nemen van strategische beslissingen in een complexe omgeving. De auteurs slagen daar het best in aan de hand van de talrijke voorbeelden in uitgewerkte casestudies.

De theoretische inleiding is vrij algemeen en komt soms warrig over door te ingewikkelde flowcharts en tussengevoegde anekdotes. De lezer krijgt in deze hoofdstukken een overzicht van de verschillende stappen in een strategisch beleid: analyseren, formuleren, implementeren en controleren. Ook leert hij de betekenis van sleutelconcepten.

De grote toegevoegde waarde van dit boek zit echter in de appendices, die, naast de cases, ook enkele zeer praktische overzichten van analyse-technieken geven. Dat moet ook de mening van de auteurs geweest zijn, aangezien maar liefst de helft van dit lijvige boek aan deze appendices besteed werd. Eén appendix geeft een handig overzicht van concepten voor financiële analyse: financiële ratio's, kapitaalkosten enz. Een andere appendix behandelt zeer praktijkgericht de technieken voor het voorbereiden en geven van mondelinge presentaties. Als inleiding op

de twintig cases gaat een derde appendix stap voor stap in op de vraag hoe je fundamentele beleidsproblemen strategisch analyseert en een strategische beslissing opbouwt. De overige appendices bevatten de cases. Die bieden mooie voorbeelden van strategisch management in zowat alle sectoren van de gezondheidszorg: publieke en private ziekenhuizen, HMO's (Health Maintenance Organizations), ambulante zorgverlening, publieke gezondheidsprogramma's en consulting-projecten. De beleidsmakers van die cases zoeken onder meer een ant-

woord op een veranderende vraag (wegens demografische en technologische ontwikkelingen), op toenemende concurrentie en verticale integratie binnen de sector, op veranderingen in de terugbetalingsnormen. Talrijke gezondheidsmanagers werkten actief mee aan de voorbereiding van de cases. Het is vooral deze combinatie van ervaring en onderzoek die het boek tot een nuttige gids maakt bij het uitstippelen en implementeren van strategie.

Inge Duchesne

Personeelsbeleid

The Executive Way

Calvin Morrill, *The Executive Way: Conflict Management in Corporations*
Chicago/Londen, The University of Chicago Press, 1995, xxi + 328 blz. - Prijs: 34,50 USD
ISBN 0-226-53873-7

Hoewel topmanagers in de media vaak als halfgoden beschreven worden, is niets menselijks hun vreemd. Ook conflicten niet. Sociologieprofessor Morrill slaagde erin deze gesloten wereld binnen te dringen onder het mom van een onderzoek naar "menselijke problemen tussen managers". In werkelijkheid observeerde hij het conflictgedrag aan de top van Amerikaanse ondernemingen, zoals een antropoloog een inheemse volksstam bestudeert. Hij noemt zijn benadering dan ook etnografisch. Deze voyeuristische studie geeft een boeiend beeld van de spanningen op de hoogste, doorgaans streng bewaakte en moeilijk toegankelijke ver-

diepingen van Amerikaanse bedrijven. Rivaliteiten tussen afdelingen, persoonlijke vetes, schandalen, budgettaire problemen, gevechten over de verdeling van de koek, promoties, financiële vergoedingen ... zijn er schering en inslag.

Dat is wellicht geen nieuws. Wel leerzaam is de vaststelling van de auteur dat de wijze waarop de betrokken toplui met hun conflicten omgaan vooral bepaald wordt door de mate van hiërarchie in het bedrijf. In een mechanistische bureaucratie, met sterk top-down gezag, worden spanningen vooral autoritair opgelost. De hogergeplaatste haalt meestal zijn slag thuis. De lagere in rang wordt in het slechtste geval de laan uitgestuurd. Opvallend is dat er in deze cultuur zo goed als niet onderhandeld wordt, nochtans een patentbenadering bij conflicten.

In een atomistische organisatie, met weinig hiërarchie en veel ruimte voor individuen en groepen, zoals bij

voorbeeld in grote audit- of accountingsbedrijven, heeft men vooral de neiging om conflicten toe te dekken of te tolereren. In complexe matrixorganisaties gaat het er het heftigst aan toe. Daar zijn harde confrontaties, gebekvecht, publieke aanvallen, beleedigingen en uitdagingen niet van de lucht. Opmerkelijk is dat dit soort bedrijven een typisch jargon voor deze vormen van interactie ontwikkeld heeft. De auteur heeft ontdekt wat de ruige woordenschat terzake betekent en wanneer hij gebruikt wordt. Een *sleeping beauty* bijvoorbeeld is een directielid met een goede

eigendunk, dat niet doorheeft dat de andere topmanagers hem of haar veeleer negatief inschatten. De *Glossary of Native Terms* helpt de lezer om Amerikaanse films of feuilletons over directeurs beter te volgen. Het is allesbehalve raadzaam de bevindingen van dit onderzoek zomaar te projecteren op andere landen. Wie echter graag binnenkomt in de gesloten wereld van Amerikaanse topmanagers, vindt in *The Executive Way* zeker zijn gading.

Luc Derijcke

Financieel beleid

Financial optimization

Stavros A. Zenios, ed., *Financial optimization*
Cambridge, Cambridge University Press, 1995, xvii + 350 blz. - Prijs: 14,95 GBP
ISBN 0-521-57777-2

Dit boek is een reprint van een in 1993 uitgegeven compilatie van bijdragen, die geselecteerd werden naar aanleiding van een congres dat in 1989 over dit thema werd gehouden. Zenios heeft getracht twee deelgebieden van de economie, financiering en *operations research*, met elkaar te verzoenen. Het boek wordt dan ook opgedragen aan Markowitz en Dantzig, die grondleggers waren op de genoemde disciplines. Deze combinatie zorgt ervoor dat het boek uiteraard een stevige technische achtergrond op beide domeinen vereist, want als oplossingstechnieken worden zowel lineaire als *mixed integer* en stochastische programmering gehanteerd. Ook Monte-Carlosimula-

ties komen in verschillende hoofdstukken aan bod. Inhoudelijk bevat het boek drie delen: een algemeen overzicht van financiële optimaliseringsvraagstukken, een vijftal praktijkvoorbeelden en tot slot vijf methodologische bijdragen. Hoewel deze indeling tamelijk arbitrair te noemen is, zijn de bijdragen stuk voor stuk interessante werkstukken. Opvallend is de ruime aandacht die besteed wordt aan het beheer van interestrisico in obligatieportefeuilles en bij *mortgage backed securities*. Zo bijvoorbeeld beschrijven topmensen van Goldman Sachs en van Prudential-Bach Securities hoe het horizonrendement te optimaliseren in portefeuilles met diverse rente-instrumenten (obligaties met impliciete opties, strips, MBS enz.). Dahl van Vollmond Securities (Kopenhagen) beschrijft een flexibele aanpak voor interestrisicomanagement, waarbinnen hij geïmmuniseerde portefeuilles en gededeceerde

portefeuilles kan vergelijken. De inbreng van bijdragen die door practici geschreven werden is zeer welkom in dit boek en verrijkt zonder meer het inzicht in de ruime toepassingsmogelijkheden die de financiële optimalisering ons biedt. Dit boek kan dan ook aanbevolen worden voor iedereen die op professionele wijze zijn portefeuilleproblemen op een modelmatig geschoeide leest wil zetten. Een degelijke voorkennis van financiële economie en programmeringstechnieken is wel een noodzakelijke voorwaarde om het boek echt naar waarde te kunnen schatten en om de technieken succesvol te kunnen implementeren in een Belgische context.

Marc De Ceuster

Understanding Derivatives

Bob Reynolds, *Understanding Derivatives: What You Really Need to Know about the Wild Card of International Finance*
Londen, Pitman Publishing, 1995, xii + 226 blz. - Prijs: 24,50 GBP
ISBN 0-273-61378-2

De wereld van afgeleide producten boezemt leken niet enkel argwaan, maar ook enig ontzag, misschien zelfs angst in. Men kan immers, door een handige combinatie van diverse producten, met een beperkte inleg grote kapitalen vergaren, maar tevens gerespecteerde ondernemingen zoals Metallgesellschaft of Barings Bank in verlegenheid brengen of zelfs het bankroet injagen. Het is dan ook begrijpelijk dat het grote publiek uit onwetendheid opties, *futures* en swaps veeleer met gokspelen dan met verzekeringsproducten associeert. Die onwetendheid wordt nog

in de hand gewerkt door de vaak exotische benamingen die men aan de diverse afgeleide producten en aan bepaalde indekkingsstrategieën geeft; denken we maar aan *strangles*, *straddies*, *butterfly spreads* of knock-outopties.

Reynolds' boek beoogt dan ook de wereld van de derivaten te demystificeren door de producten, hun markten en hun risico-rendementskarakteristieken duidelijk uiteen te zetten. Bovendien besteedt de auteur heel wat aandacht aan het gebruik van afgeleide producten in een ondernemingscontext.

Concreet kunnen we in het boek drie grote delen onderscheiden, die elk bestaan uit drie hoofdstukken. In het eerste deel worden afgeleide producten en hun markten gesitueerd in de financiële wereld. Ook wordt aangegeven welke risico's ondernemingen kunnen lopen, alsook hoe en waarom zij deze risico's zouden beheren met behulp van afgeleide producten. Het tweede deel behandelt meer gedetailleerd de grote categorieën waarin men deze producten kan indelen. Enerzijds zijn er de termijncontracten, waarbij men definitief toekomstige verplichtingen aangaat. Naast de *forwards* en de *futures* vinden we hier ook de swapcontracten. Anderzijds bestaan er ook opties, waarbij de koper geen verplichting aangaat, maar veeleer het recht heeft om later een onderliggende waarde al dan niet te kopen (call-optie) of te verkopen (put-optie). In dit deel vinden we, naast definities, ook een intuïtieve benadering van de waardering van de instrumenten en de beschrijving van een aantal indekkingsstrategieën. Het derde deel geeft aan hoe men afgeleide producten kan gebruiken in een ondernemingskader. In tegenstelling tot an-

dere werken in dit domein reserveert de auteur veel plaats om te benadrukken dat risicobeheer duidelijk gedocumenteerd en intern streng opgevolgd moet worden. Dit is geen onverstandige keuze in het licht van de recente debacles. In appendices worden trouwens een aantal richtlijnen voor het risicobeheer afgedrukt. Reynolds slaagt goed in zijn opzet om de wereld van de afgeleide producten dichter bij de geïnteresseerde leek te brengen. Het hele boek is in een zeer leesbare taal geschreven, definities zijn duidelijk en telkens wordt de theorie geïllustreerd aan de hand van goed uitgewerkte voorbeelden. Bovendien werd voorzien in een omvangrijke verklarende woordenlijst en een trefwoordenlijst, hetgeen opzoekingswerk natuurlijk versnelt.

Vanzelfsprekend paste een bespreking van de vaak complexe waardeeringsmodellen niet in dit boek en evenmin zal men er academische hoogstandjes in terugvinden, hetgeen sommigen als een gebrek en anderen als een voordeel zullen beschouwen. Wat in ieder geval wel jammer is, is dat een bibliografie en referenties naar andere, meer geavanceerde werken grotendeels ontbreken. Het is immers zeker niet uitgesloten dat sommige lezers door het enthousiasme van Reynolds geraakt worden en zich verder willen verdiepen in de materie. Door het gebrek aan richtlijnen zullen zij zich wat verloren voelen in de grote keuze aan handboeken die aangeboden wordt.

Jan Annaert

Winnen met aandelen

Roland Van der Elst, *Winnen met aandelen*

in vragen en antwoorden. Vierde herwerkte uitgave

Antwerpen, MIM Standaard Uitgeverij, 1996, 404 blz. - Prijs: 1.195 BEF
ISBN 90-341-0894-5

Het voorliggende werk is reeds de vierde herwerkte uitgave van deze Vlaamse bestseller. *Winnen met aandelen* is een praktische handleiding die potentiële aandelenbeleggers heel wat illusies wil besparen. Het boek vertelt in een vlotte, vrij anekdotische stijl wat aandelen zijn en waarin ze verschillen van termijndeposito's, obligaties, vastgoedcertificaten en andere beleggingsvormen. Het belang van instapkosten, beurskosten en belastingen voor het rendement wordt sterk benadrukt. 1% verschil rendement per jaar lijkt op het eerste gezicht inderdaad weinig, maar kan via de samengestelde interest op langere termijn uitgroeien tot een serieus verschil in vermogen. Van der Elst stelt voor om voornamelijk fundamentele analyse te gebruiken, waarbij hij zeer veel belang hecht aan boekhoudkundige informatiebronnen. Analyse-instrumenten zoals koers-winstverhouding, omzetgroei, cashflow-analyse, boekwaarde versus marktwaarde, het *dividend discount model* e.d. passeren systematisch de revue. Deze topics worden steeds intuïtief behandeld, zonder enig gebruik van een wiskundig instrumentarium. Dat maakt het boek toegankelijk voor eenieder die interesse heeft voor aandelenbeleggingen. Het laatste deel gaat over tot de formulering van een aantal praktische beleggingsadviezen, die momenteel weliswaar achterhaald zijn, maar waar de lezer toch de redeneringswijze ziet die Van der Elst bij *stock picking* hanteert. De belangrijkste minpunten van het

werk betreffen vooral aspecten van vormelijke aard. Storend is dat de gedetailleerde inhoudstafel per deel te vinden is bij het begin van dat deel in plaats van vooraan of achteraan. Het boek verwijst vaak naar krantenartikelen, artikelen in praktijkgerichte bladen en zeer sporadisch naar academische literatuur, maar laat na de correcte referenties op te geven. Een bibliografie ontbreekt dan ook. Ten slotte draagt het boek de ondertitel *Een boek om te lezen en te herlezen*. De lezer kan ook moeilijk anders. Het werk bevat immers geen trefwoordenregister, zodat het telkenmale zoeken geblazen is als men informatie over een thema of een onderneming zoekt. Ondanks deze vormelijke gebreken, hebben we het nieuwe boek van Van der Elst met plezier gelezen en herlezen.

Marc De Ceuster

Financial Forecasting for Business and Economics

Eduard J. Bomhoff, *Financial Forecasting for Business and Economics*
Londen, The Dryden Press (Harcourt Brace & Company), 1994, x + 224 blz. - Prijs: 44,95 GBP
ISBN 003-099005-X

De bedoeling van dit werk is een praktisch inzicht te verstrekken in de voorspellingstechnieken voor macro-economische grootheden (het bevoegsel "for business" in de titel heeft blijkbaar enkel een commerciële functie). De volgens de auteur vereiste voorkennis is dan ook beperkt: standaardafwijking, normaalverdeling, betrouwbaarheidsinterval. Volgens mij is dat echter onvol-

doende om de tekst op een min of meer grondige wijze te begrijpen.

In de eerste vier hoofdstukken wordt, in een tijdreeksanalytisch denkkader, de theorie besproken in een meestal literaire, maar redelijk gecondenseerde stijl, geïllustreerd met talrijke voorbeelden. Eerst komt de univariate tijdreeksanalyse aan bod (waarbij de technische analyse efficiënt onderuitgehaald wordt), dan multivariate tijdreeksen (lineaire regressie). Vervolgens wordt, veel minder literair ("there is some algebra in these sections", waarbij een voorkennis van matrixalgebra zeer nuttig is), de multivariate Kalman-filter aan het lezerspubliek voorgesteld. Hoewel de presentatie over het algemeen didactisch doordacht is, maakt de auteur het ons - en zichzelf - moeilijk door een verwarrende en dubbelzinnige notatie te gebruiken voor de verschillende variabelen.

De volgende vier hoofdstukken bespreken vier toepassingen, telkens voorafgegaan door een kort overzicht van de relevante economische theorie: voorspelling van economische groei, voorspelling van de interestlooptijdstructuur, voorspelling van het rendement op beleggingen in een aandelenindex, en voorspelling van wisselkoersen.

In een laatste hoofdstuk, dat inhoudelijk aansluit bij het vierde, wordt, voor niet-stationaire tijdreeksen, de Kalman-techniek simulatiegewijs vergeleken met andere moderne econometrische technieken, zoals causaliteitstests, vector-autoregressie, *unit roots tests* en cointegratie. Het zal weinig verwondering wekken te vernemen dat Kalman als overwinnaar uit de bus komt.

Marc Jegers

Accountancy

Management Accounting

Anthony A. Atkinson e.a., *Management Accounting (The Robert S. Kaplan Series in Management Accounting)*
Englewood Cliffs, New Jersey, Prentice-Hall, Inc., 1995, xxxiii + 633 blz. - Prijs: 40,95 USD
ISBN 0-13-185448-8

De twee wereldwijd meest verkochte handboeken over management accounting waren tot nog toe *Cost Accounting: A Managerial Emphasis* van Horngren, Foster en Datar, en *Management and Cost Accounting* van Drury. Het lijkt er sterk op dat die twee een uiterst sterke concurrent krijgen met dit nieuwe boek. Vier topacademici op het vlak van management accounting hebben een zeer degelijk handboek uitgewerkt. Wat de behandelde onderwerpen betreft is er weinig verschil met de twee concurrenten. De manier waarop de onderwerpen worden aangesneden, onderschilt wel. Doorheen heel het werk ligt de nadruk op het verzamelen van kosten-, opbrengsten- en andere informatie opdat het management gemakkelijker beslissingen zou kunnen nemen. Centraal staan de thema's van het onderkennen, beheersen en reduceren van activiteiten, zodat de onderneming haar competitieve positie behoudt of versterkt. Kostprijsberekening is daar slechts één facet van. De tekst houdt rekening met de recentste ideeën over cost management en managementcontrole. Het boek is zeer toegankelijk en boeiend geschreven. Een prachtige lay-out met foto's en uittreksels uit jaarverslagen versterkt de betrokkenheid van de lezer. Boven-

dien worden alle problemen geïllustreerd met een reeks praktijkvoorbeelden.

Management Accounting is een aanrader voor iedereen die op een vlotte en aangename manier kennis wil maken met de nieuwste visie op management accounting en zijn vele onderdelen. Het is zowel geschikt voor zelfstudie als voor klassikaal gebruik.

Ann Jorissen

A Practical Foundation in Costing

David Wright, *A Practical Foundation in Costing*
Londen, Routledge, 1994, xxii + 713 blz.
Prijs: 15,99 GBP
ISBN 0-415-09875-0

De auteur van dit boek over cost en management accounting heeft zich tot doel gesteld een praktisch werk te schrijven, waarin de theorie tot een minimum beperkt blijft. De enige vereiste voorkennis is een elementair inzicht in dubbel boekhouden. Dat doel is bereikt: er is inderdaad niets in het boek terug te vinden dat ervan verdacht zou kunnen worden "theorie" te zijn. Daardoor glijdt het geheel soms wel eens af naar een kookboekniveau, maar dat neemt niet weg dat de gepresenteerde gerechten over het algemeen zeer eetbaar zijn. Het werk is gestructureerd in vier delen: kostprijsberekening, boekhoudkundige kostprijsystemen, kosten en besluitvorming, en een volgens mij enigszins overbodig deel over planning en controle, dat in wezen gaat over regressieanalyse en

budgettering, maar op een te lapidare wijze. Voor *Activity Based Costing* worden slechts drie bladzijden ingeruimd (751 e.v.). Op het einde van het werk volgen 150 pagina's oplossingen van oefeningen.

Als didactische innovatie wordt de optionele kruisreferentie geïntroduceerd: op de meest diverse plaatsen wordt de lezer gevraagd een of meer voorgaande passages of een later aan bod komend gedeelte ter hand te nemen. Erg praktisch is dat niet. Mijn indruk is dan ook dat deze "innovatie" een middel is om problemen van didactische structurering al te gemakkelijk te omzeilen.

Samenvattend kun je stellen dat dit boek een degelijke handleiding vormt, maar ook niet meer dan dat.

Marc Jegers

Handboek consolidatie

Siebrecht Plateau en Gustaaf Van Herck, *Handboek consolidatie: juridisch en boekhoudtechnisch. Tweede, herziene en vermeerderde druk*
Leuven, Acco, 1996, 609 blz. - Prijs: 3.600 fr.
ISBN 90-334-3541-1

In deze tweede editie hebben de auteurs zich niet beperkt tot het aanpassen van de eerste druk aan de nieuwste besluiten over de geconsolideerde jaarrekening. Dit boek is ook een grondige bewerking van de eerste editie op basis van commentaren die gebruikers van het werk hebben geleverd.

Het handboek start nog altijd met een kritische bespreking van het Consolidatiebesluit, waarbij de bepalingen van het besluit getoetst worden aan andere internationale en aca-

demische opinies. Dit deel is bijzonder nuttig, omdat het de lezer duidelijk maakt dat er bij het opstellen van een geconsolideerde jaarrekening nog altijd vele opties mogelijk zijn.

De consolidatietechniek wordt nog steeds uiteengezet in hoofdstuk twee, maar de omvang van dat hoofdstuk is sterk uitgebreid. Waar mogelijk wordt verwezen naar het Consolidatiebesluit en naar de verschillende consolidatiefilosofieën. De pedagogische kwaliteit is daardoor veel sterker geworden. Het is nu een naslagwerk van verschillende consolidatiemogelijkheden, die heel pedagogisch naar voren worden gebracht.

In deze tweede editie werd ook meer aandacht geschonken aan het probleem van deconsolidatie, wederzijdse deelnemingen en de stapsgewijze verwerving van deelnemingen. Er werd ook een hoofdstuk toegevoegd over de boekhoudkundige behandeling van fusies. Het laatste hoofdstuk geeft de tekst van het Consolidatiebesluit weer, samen met het verslag aan de Koning.

Ann Jorissen

An Accounting Thesaurus

R.J. Chambers, *An Accounting Thesaurus: 500 Years of Accounting*
Oxford, Pergamon (Oxford Science Ltd), 1995, xxxi + 1.011 blz. - Prijs: 55 GBP
ISBN 0-08-042573-9

De titel van dit werk verklaart onmiddellijk de inhoud: de *Accounting Thesaurus* bestaat uit zo'n duizend bladzijden vol citaten van accountants en mensen uit andere disciplines (o.a. economie, psychologie, ma-

nagement, geschiedenis, biologie, fysica, literatuur) over het accountancydomein in zijn geheel of bepaalde onderdelen ervan. Dit citatenboek is uniek in zijn soort: nooit eerder werd een thesaurus van die omvang in het domein van de accountancy uitgegeven.

Met dit boek levert de Australische academicus Chambers zijn levenswerk af. Vanaf het begin van zijn academische loopbaan noteerde hij markante uitspraken, die hem aan het denken zetten. Dat verzamelen verliep vrij toevallig. Het resultaat is een citatenboek dat niet alleen alle aspecten van het accountancydomein omvat, maar waarin ook alle stromingen en opvattingen van verschillende scholen van de laatste 500 jaar terug te vinden zijn.

Opdat de lezer zijn weg zou vinden in de zesduizend opgenomen citaten, ontwikkelde Chambers een decimaal

classificatiesysteem met tien grote thema's: *accounting in general, the economic background of accounting, the psychological and social background of accounting, general characteristics of accounting, financial position and its elements, dated valuation of assets and equities, income and income calculation, accounting systems, systematic inquiry and knowledge* en *accounting beliefs and knowledge*.

Dit boek is een aanvulling van alle andere boeken en handboeken die over accountancy verschenen zijn. Het biedt aangename lectuur en de lezer vindt er tal van citaten in die hij in voordrachten of artikelen kan gebruiken om ideeën te illustreren. Verder is deze thesaurus een mooie aanwinst voor wie er graag een uitgebreide collectie accountancyboeken op nahoudt.

Ann Jorissen

Maatschappelijke problemen

L'immigration clandestine de main d'oeuvre dans la région bruxelloise

Lotfi Slimane, *L'immigration clandestine de main d'oeuvre dans la région bruxelloise* (Collection des "travaux" et "monographies" de l'Ecole des sciences criminologiques Léon Cornil)

Brussel, Bruylant, 1995, 184 blz. - Prijs: 1.150 BEF
ISBN 2-8027-0990-9

Doorheen de drie delen waaruit het boek is opgebouwd, verschaft Slimane ons een helder inzicht in een complex thema. In deel I (blz. 13-73) concentreert hij zich op literatuuranalyse

en op een algemene balans van de bestaande literatuur. Het blijkt dat er weinig nationale bronnen bestaan die dit thema behandelen; wie er interesse voor heeft, is aangewezen op buitenlandse literatuur. Dit deel behandelt vier centrale punten: (1) de typologie en de kwantitatieve benaderingen van de clandestiene immigratie, (2) de kenmerken van het fenomeen, (3) de oorzaken van zijn ontwikkeling, en (4) de maatregelen van de overheid om de clandestiene immigratie te bestrijden.

Het tweede deel (blz. 74-115) analyseert het fenomeen van de clandestiene arbeidskracht in de Brusselse

regio. Hier probeert Slimane de identificatie, de ruimtelijke spreiding en de beroepen die de clandestienen uitoefenen in kaart te brengen. De accenten liggen op de onderliggende logica van de etnostratificatie van de clandestiene arbeidsmarkt. Naast een algemeen overzicht van de werkgelegenheid in Brussel, staan twee vragen centraal: is de tewerkstelling van de clandestiene arbeiders een structureel fenomeen dat sterk samenhangt met de ontwikkeling van de Brusselse arbeidsmarkt zelf, of is het slechts een marginaal verschijnsel? Welke positie hebben de clandestienen op de arbeidsmarkt?

Het derde deel (blz. 115-161) is de neerslag van een aantal diepte-interviews. De interesse van de auteur gaat naar de reconstructie van het migratietraject en het bijbehorende levensverhaal van de clandestiene respondenten, vanaf het moment dat ze hun land van herkomst verlaten tot het moment dat ze in Brussel belanden. Met deze reconstructie wil hij de motieven, de immigratieprojecten en de levensomstandigheden van de clandestienen achterhalen. Slimane probeert een antwoord te formuleren op drie belangrijke vragen: waarom kozen deze mensen voor migratie? Wat zijn de projecten en de verlangens van de immigranten? En tenslotte: onder welke omstandigheden leven ze in het Brusselse?

De auteur beëindigt zijn onderzoek met algemene conclusies en beleidsaanbevelingen (blz. 162-168).

Dit boek situeert zich in het midden van een doorgedreven debat rond het bestrijden van de clandestiene arbeidsmigratie(s). In de voorbije decennia ging de aandacht van de centrale overheid en van verschillende onderzoeksgroepen vooral naar de

sociaal-economische, de rechts- en de culturele positie van de legale vreemdelingen en migranten in België. Dit begrensde aandachtsveld verdoezelt de andere immigratiestromen naar België sinds de economische bloei in de *golden sixties*. Het is "dankzij" de economische crisis na de olieschok van 1973 en de toepassing van een immigratiestop in 1974, dat het debat over de clandestiene immigratie van de grond kwam. De marginalisering van de clandestiene arbeidsimmigratie in de studies over de verschillende immigratiestromen naar België, blijkt na een snelle raadpleging van de bibliografie. Ze toont ons aan de ene kant de literaire schaarste over dit thema, en aan de andere kant bevestigt ze de magere interesse ervoor. Nochtans is het onderzoek van de clandestiene arbeidsimmigratie volgens mij van groot belang, zowel met het oog op de bestrijding ervan als in het kader van de bescherming van de arbeidsmarkt tegen zwartwerk.

De auteur werpt de volgende vragen op: is de clandestiene arbeidsimmigratie een nieuw verschijnsel in de Belgische samenleving of bestaat er een sterk verband tussen de legale en de clandestiene immigratie? Waarom zijn er clandestienen in België? Zijn deze clandestienen totaal verantwoordelijk voor hun aanwezigheid in België of speelde het beleid van de Belgische overheid (vooral in de jaren zestig) een rol bij de ontwikkeling van dit fenomeen? Andere centrale vragen betreffen de sociale, economische en juridische positie van de clandestiene arbeidskrachten in België. Welke effecten heeft de clandestiniteit op hun dagelijks leven? Wat doet de overheid om dat probleem op te lossen?

Op deze vragen wordt een duidelijk

antwoord geformuleerd. Het boek van Slimane is naar mijn bescheiden mening een pionierswerk, omdat het thema van de clandestiene arbeidsimmigratie tot nu toe zeer ondoorzichtig is geweest. De betrokken populatie staat nergens ingeschreven, haar ruimtelijke lokalisatie en haar levenssfeer zijn onbekend. Dit boek geeft een helder inzicht in een materie die lang wetenschappelijk gemarginaliseerd is gebleven, hoewel ze de laatste jaren steeds actueler werd en o.a. door sommige politici werd gebruikt om electoraal te scoren. Overigens ben ik het totaal eens met de auteur wanneer hij vaststelt dat de clandestiene immigratie geen specifiek maar een structureel fenomeen is geworden in de Belgische samenleving. Jammer genoeg is dit onderzoek ruimtelijk beperkt tot het Brussels grondgebied, wat echter geen afbreuk doet aan de kwaliteit van het werk. Als men weet dat de Brusselse regio in 1991 circa een derde van de buitenlandse bevolking concentreerde, kan men stellen dat de onderzoeksresultaten een spiegelbeeld zijn van wat in alle Belgische grote steden gebeurt.

Dat in het boek juist deze regio wordt bestudeerd, komt waarschijnlijk doordat Slimane zelf gedurende een aantal jaren Brussel heeft doorkruist. Het is volgens mij mede te danken aan zijn permanente contacten met zijn eigen en ook met andere gemeenschappen, dat het verborgen karakter van de clandestiene arbeidswereld in het Brusselse kon worden doorbroken. Via die contacten kon hij niet alleen kandidaten vinden voor zijn enquête, maar ook hun vertrouwen winnen zodat ze hem objectieve antwoorden zouden geven. Deze objectieve antwoorden kwamen op hun beurt van pas om een betrouwbare

reconstructie van de clandestiene immigratietrajecten te maken. Een laatste belangrijk element dat tot het wel-slagen van dit onderzoek heeft bijgedragen, is dat de auteur een aantal jaren in de horecasector heeft gewerkt, waardoor hij ervaringen kon opdoen die achteraf zeer nuttig bleken.

Dit boek is niet zomaar een aanrader, maar kan ook heel zinvol worden gebruikt in de academische wereld, om het beeld van de effecten van de (im)migraties op de maatschappelijke positie van de migranten in het algemeen en van de clandestiene arbeidsimmigranten in het bijzonder te vervolledigen en te verklaren.

Youssef Ben Abdeljelil

Armoede en sociale uitsluiting

Jan Vranken, Dirk Geldof en Gerard Van Menxel, Armoede en sociale uitsluiting: Jaarboek 1995

Leuven/Amersfoort, Acco, 1995, 318 blz. - Prijs: 765 BEF ISBN 90-334-3494-6

Jan Vranken, Dirk Geldof en Gerard Van Menxel, Armoede en sociale uitsluiting: Jaarboek 1996

Leuven/Amersfoort, Acco, 1996, 360 blz. - Prijs: 890 BEF ISBN 90-334-3690-6

In de vierde én de vijfde editie van het *Jaarboek* blijven de auteurs vasthouden aan de oorspronkelijke drie doelstellingen. Ten eerste willen ze voorkomen dat armoede en sociale uitsluiting uit de aandacht van de niet-armen en de niet-uitgesloten verdwijnen, zolang ze deel blijven uitmaken van onze samenleving. Dat het rijke België nog steeds heel wat

armoede verbergt, leiden de auteurs onder meer af uit het toenemende aantal bestaansminimumtrekkers: op 1 januari 1995 waren dat er bijna 70.000, op 1 januari 1996 bijna 75.000. In januari 1994 werd bovendien de kaap van 500.000 uitkeringsgerechtigde volledig werklozen voor het eerst sinds 1984 opnieuw overschreden. Sindsdien is de zichtbare werkloosheid licht gedaald, maar de auteurs stellen dat statistische ingrepen steeds meer van de harde kern aan het oog onttrekken en dat de werkelijke werkloosheid stagneert op een hoog peil. Bovendien hebben meer en meer gezinnen te maken met betalingsproblemen. Daarnaast gaat het bij armoede en sociale uitsluiting om meer dan geldgebrek of uitsluiting van de arbeidsmarkt. Er wordt dan ook een actuele stand van zaken gegeven voor de verschillende domeinen waarop armoede en uitsluiting zich afspelen.

Dit brengt ons meteen bij de tweede doelstelling van het *Jaarboek*: een zo toegankelijk mogelijk overzicht bieden van de situatie en de verworven kennis. Bij de ontwikkelingen in het denken, de situatie en het beleid valt vooral de toenemende aandacht voor de (groot)stedelijke problematiek op. Reeds in het *Jaarboek 1995* was er sprake van een ongelijke ruimtelijke spreiding van de armoede, maar het *Jaarboek 1996* wijdt een volledig hoofdstuk aan de stedelijke armoedeconcentratie en de achtergestelde buurten. Bij de beschrijving van de beleidsontwikkelingen blijkt eveneens dat armoedebestrijding en welzijnsbeleid steeds verder verweven geraken met het stedelijk beleid. In

het laatste jaarboek oordeelt men trouwens overwegend positief over de recente ontwikkelingen inzake armoedebeleid. Uit verscheidene nieuwe beleidsinitiatieven die het voorbije jaar werden genomen, zoals de opvolging van het *Algemeen Verslag over de Armoede* en het opstarten van het Sociaal Impulsfonds, blijkt een grotere belangstelling voor de problematiek van armoede en sociale uitsluiting. Het feit dat armoedebeleid en stedelijk beleid nader tot elkaar komen, wordt op zich ook als een positieve ontwikkeling gezien, hoewel de auteurs toch pleiten om aan beide domeinen voldoende zelfstandigheid toe te kennen.

Voor de derde doelstelling van het *Jaarboek*, de stimulering van het wetenschappelijk en maatschappelijk debat over armoede en uitsluiting, wordt ook ditmaal een beroep gedaan op gastauteurs. In het *Jaarboek 1995* wordt een balans opgemaakt van vijftig jaar sociale zekerheid en van de sociale grondrechten in de Belgische grondwet. In het *Jaarboek 1996* wordt de balans opgemaakt van twintig jaar werking van de OCMW's: er wordt enerzijds teruggeblikt op vijf jaar experimenten in het Vlaams Fonds voor Integratie van Kansarmen en anderzijds vooruitgeblikt op het Sociaal Impulsfonds. Daarnaast wordt in beide uitgaven veel aandacht besteed aan de opvolging van het *Algemeen Verslag over de Armoede* en aan armoedebestrijding en uitsluitingsprocessen op verschillende deelterreinen, zoals het onderwijs en de gezondheidszorg.

Veerle Geurts

Europa

European Community

John Pinder, *European Community: The Building of a Union. Second Edition* (OPUS Books/Oxford Paperbacks)
Oxford/New York, Oxford University Press, 1995, x + 277 blz. - Prijs: 9,99 GBP
ISBN 0-19-289265-7

Sinds de totstandkoming van de Europese Economische Gemeenschap in 1957 volgt John Pinder de evolutie van de Europese economische en politieke integratie op de voet. De auteur bewijst met dit werk dat hij het klappen van de zweep kent. Als een geroutineerd schrijver slaagt Pinder erin in een relatief korte tekst de knelpunten en de positieve ontwikkelingen van de voorbije veertig jaar helder weer te geven.

Pinder doet dit vanuit een even duidelijke overtuiging, de "federalistische" opvatting. Dit boek is niet enkel om de bundeling van feitelijke gegevens interessant. Het werk verschaft ook inzicht in de onophoudelijke discussies in de Britse politieke samenleving over het gewenste niveau van Europese integratie. *European Community: The Building of a Union* wordt dan ook het best gelezen in samenhang met een tekst van een Brits auteur die kritischer staat ten aanzien van een eventueel Europees federalistisch model.

Het boek schommelt op de rand van wetenschap en journalistiek, hetgeen uiteraard bijdraagt tot een vlotte leesbaarheid. De tien hoofdstukken die de instellingen en de voornaamste activiteiten van de Europese Unie beschrijven, nemen telkens een historische aanloop om uit te monden in de toestand sinds het Verdrag van

Maastricht. Gelukkig beperkt de auteur zich niet tot een steriele, chronologische opsomming van gegevens.

Wat de verschillende Europese instellingen en beleidsdomeinen betreft, gaat Pinder uitvoerig in op scharnierpunten in het proces van de Europese integratie. Beslissingen die sinds de tweede helft van de jaren tachtig werden genomen (meer gekwalificeerde meerderheid in de Raad, hervorming van het landbouwbeleid, gemeenschappelijk buitenlands en veiligheidsbeleid, eenheidsmunt) hadden telkens een voorgeschiedenis van twintig jaar en meer. Pinder gaat daar diepgaand op in, en biedt de lezer vergelijkingspunten tussen de oorspronkelijke ontwerpen en de uiteindelijke beslissingen. Ik verwijs onder meer naar het oorspronkelijke Mansholt-plan (1967) en het uiteindelijke MacSharry-plan (1992) voor de landbouw, naar de eerste EMU-ontwerpen (1970) en de huidige Maastricht-teksten.

Patrick Dupont

Flexible Integration

Mathias Dewatripont e.a., *Flexible Integration: Towards a More Effective and Democratic Europe* (Monitoring European Integration, 6)

London, Centre for Economic Policy Research, 1995, xviii + 190 blz. - Prijs: 10 GBP
ISBN 1-898128-22-7

De Europese Unie staat nog maar eens voor een uitdaging: hoe de onafwendbare uitbreiding naar Oost-Europa verwezenlijken zonder het

V.V.O.

consulenten: Frieda Buyse
Roger De Cadt
Marc Magerman
Luc Raskin
Walter Ressler
Etienne Van Aelst
Frans Van Hoeck

psychologen: Dr. Jacques Claes
Helena Crockaert

ANTWERPEN-AARTSELAAR
Tel. (03)1870 46 07 • Fax (03)1887 10 16

ZAVENTEM
Tel. (02)757 90 24 • Fax (02)757 90 61

LUIK
Tel. (041)367 83 91 • Fax (041)367 83 00

WEVELGEM
Tel. (056)41 89 00 • Fax (056)41 74 36

Erkenningen V6.DU.007 en V6.DU.008

**Begeleiden
naar
nieuwe mogelijkheden**

*Wie in schoonheid wil eindigen, neemt ook bij gedwongen vertrek zijn of haar verantwoordelijkheid. Ongeacht de omstandigheden. Soms hoeft het zelfs niet eens tot een breuk te komen. VVO adviseert zowel bij **outplacement, loopbaanplanning als bij career counselling.** VVO engageert zich verregaand, biedt aantrekkelijke garanties en werkt met een specifieke en gepersonaliseerde aanpak. Contacteer ons tijdig en geheel vrijblijvend.*

den
en
heuvel

hotel
restaurant
taverne

Conferentiecentrum

Enjoy the difference!

ZAKENDINERS - BANKETTEN - ONTBIJTMEETINGEN
PERSCONFERENTIES - VERGADERINGEN
RESIDENTIELE- EN DAGSEMINARIES

P.S. Als U echt 'The Difference' wil ervaren, bel ons dan meteen!

Geelsebaan 72-74
2460 Kasterlee

Tel. 014/85.04.97
Fax 014/85.04.96

integratieproces in gevaar te brengen? Dit werk pleit voor meer flexibiliteit wat de verdere integratie betreft. De auteurs willen de *opt out*-mogelijkheden, die met het Verdrag van Maastricht ten voordele van het Verenigd Koninkrijk (monetaire unie, sociale politiek) en Denemarken (monetaire unie, defensiepolitiek) werden ingevoerd, systematisch ontwikkelen.

Een flexibel Europa verschilt echter van een onstabiel "Europa à la carte", waarbij elke lidstaat naar believen bepaalt welke beleidsdomeinen hij wenst te integreren (blz. 52). In de hervormde, "flexibele", Europese Unie moet elke lidstaat zich verbinden tot integratie van een aantal kerndomeinen. Wat andere domeinen betreft, ligt de bal in het kamp van de lidstaten.

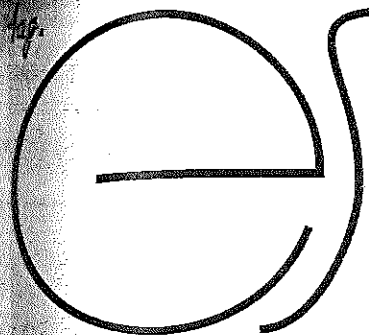
De interne markt, de handelspolitiek, het concurrentiebeleid, de landbouwpolitiek en het regionaal-structureel beleid zouden in de kern worden opgenomen; monetaire integratie, een gemeenschappelijk buitenlands en veiligheidsbeleid en samenwerking op het vlak van justitie en politie niet. Distorsies tussen de leden en niet-leden van een monetaire unie (bijv. concurrentievervalsing door competitieve devaluaties) zouden worden voorkomen door een verplichte coördinatie van het monetair beleid van

de lidstaten (blz. 142).

De bepaling van de kerndomeinen vormt tegelijkertijd de grootste troef van het werk (politieke relevantie) en zijn voornaamste schaduwzijde. Uit politiek oogpunt zijn er voldoende argumenten om te pleiten voor integratie van het landbouw- en het regionaal-structureel beleid (blz. 88). Uit economisch oogpunt valt te betreuren dat de auteurs niet dieper zijn ingegaan op de kosten en baten van dergelijke integratie.

In het boek wordt ten slotte aandacht besteed aan de instellingen – en hun onafwendbare hervorming – die het beleid van de uitgebreide Unie zullen moeten richting geven, controleren en uitvoeren (blz. 170). Meer gespecialiseerde uitvoerende organen die in zekere mate autonoom functioneren ten opzichte van de Commissie (bijv. voor het concurrentiebeleid), minder Europese commissarissen, mede-initiatiefrecht voor Europese parlementsleden, een geplafonneerd aantal parlementsleden, dubbele meerderheden in de Europese Ministerraad zodat rekening wordt gehouden met de sterk uiteenlopende bevolkingsaantallen ... Volgens de auteurs zullen dergelijke hervormingen de Unie doeltreffender, transparanter en flexibeler maken.

Patrick Dupont

371	Review
Marketing van vrije tijd:
integratie van filosofie en instrumenten	Liesbet Steel
Frank Go
405	Corporate governance en financiële
ondernemingsdoelen: <i>winst, profit</i> en <i>Gewinn</i>	Jeroen Weimer
Joost Pape
439	Verzelfstandiging in de overheidssector:
de bedrijfseconomische imperatieven en het
juridisch-institutionele kader	Jean-Louis Van Belle
477	Geslachtsverschillen in statusverwerving
bij juristen	Mieke Van Houtte
499	Casestudy
Het belang van zonevreemde bedrijven:
een pilotstudy voor de arrondissementen
Roeselare en Tielt	Wim Vanhaverbeke
529	Boekbesprekingen	